

VI VILL HA KÄNDA OCH POPULÄRA POLITIKER

SÖREN HOLMBERG

Enskilda politiker står inte i centrum i Sverige. Vårt demokratiska system har partier i centrum. Det är politiska partier som står för olika ideologier och formulerar de policyförslag vi röstar på i de allmänna valen. Och väljarna röstar i allt väsentligt på partier, inte på enskilda kandidater eller på partiledare. I riksdagen röstar sedan de valda ledamöterna ofta hundraprocentigt på sina partiers förslag. Svensk representativ demokrati är partibaserad, inte kandidatbaserad. Något tillsatsat kan vi säga att riksdagen har 8 spelare, inte 349.

Svenska enskilda politikernas något blygsamma roll jämfört med partiernas skall dock inte tolkas som att folkvalda representanter är betydelselösa och enbart ”röstboskap” som Herbert Tingsten (1966) en gång sade. Så illa är det inte. Valda representanter spelar en viss självständig roll och kan indirekt via sina partier påverka politiken. Därför är det inte oväsentligt om politiker är kända och uppskattade bland allmänheten. Viktigast i vår typ av representativ demokrati är att partierna är kända och uppskattade, men därutöver kan det inte skada och kan vara ett extra plus om också valda representanter är välkända och populära.

Två centrala demokratiska processer blir mer verkningsfulla om förtroendevalda är mer kända bland de många människorna. För det första underlättas kontakter med medborgare liksom opinionsbildning. Människor lyssnar mer på och tar intryck av en känd person än av en okänd. Välkända budbärare har lättare att öppna dörrar och vara kommunikativt effektiva. För det andra, personligt ansvarsutkrävande blir möjligt. En okänd politiker är svår att ställa till svars. Kända företrädare utgör synligare måltavlor. I den utsträckning vi vill kunna utkräva ansvar inte bara av partier utan också av personer är politikerkännedom avgörande.

Vi vill alltså ha kända politiker. Det är bättre än att ha okända politiker. Även i en partibaserad representativ demokrati.

Men vi vill också att politikerna skall vara uppskattade av medborgarna, inte bara kända. Kanske inte älskade hundraprocentigt av alla – någon kritisk distans måste finnas – men i huvudsak någorlunda uppskattade och inte alltför uppenbart ogillade, och det speciellt bland det egna partiets väljare. Gravyt ogillade, kanske hatade valda politiker, är inte eftersträvsvärt och bidrar inte positivt i en demokrati. Väljare må ogilla och vara starkt kritiska till motståndarpartiers ledare och kandidater, men inte i så hög grad att vi närmar oss hat. Det är dysfunktionellt med hatade politiker i en civiliserad demokrati.

Vår önskade normativa hypotes är alltså att svenska politiker skall vara både välkända och anständigt populära bland medborgarna. När det gäller populariteten

förväntar/önskar vi oss inga riktigt negativa resultat med klart impopulär politiker. Bland politikernas egna väljare gäller vår förväntan i speciellt hög grad.

En andra normativ hypotes är att det bör finnas ett samband mellan våra två önskade politikeregenskaper – att vara känd respektive att vara populär. Förväntan är att det finns en positiv koppling på så sätt att kännedom är förknippad med uppskattning. Ökad kännedom bör leda till ökad popularitet. Ju mer känd desto mer populär. Observera att vi talar om en *normativ förväntan*. Vi hoppas att ökad kännedom skall vara förknippad med ökad uppskattning.¹ Det är bra för demokratin. Motsatsen – att ju mer vi lär känna en vald politiker desto sämre uppskattar vi vederbörande – är inte bra för funktionaliteten i ett demokratiskt system. En dylik politiker bör inte bli eller vara omvald.

I det följande skall vi pröva de två normativa hypoteserna med hjälp av det datamaterial som SOM-institutet samlat in kring hur kända och populära ledande regionpolitiker är i Västra Götaland (VG). Materialet omfattar ett 35-tal politiker som studerats under perioden 1998-2015. Samma undersökningsmetod har kommit till användning alla år. Ett antal ledande VG-politiker väljs ut och presenteras för SOM:s svarspersoner – med för-och efternamn, inget mer. De svarande ombeds därefter att ange om de känner till de utvalda politikerna – och om svaret är ja, markera på en graderad skala hur mycket de gillar eller ogillar de politiker de säger sig känna till. Svarsskalan är elvgradig med -5 (ogillar) och +5 (gillar) som de två ändpunkterna.

Normativ förhoppning på skam – varken kända eller populära politiker

Om man verkligen hoppas och tror på vår normativa hypotes är resultaten i tabellerna 1 (kännedom) och 2 (popularitet) en stor besvikelse. Regionpolitiker i Västra Götaland är varken särskilt kända eller särskilt populära. Men det resultatet är ingen stor överraskning. Vi har sett det tidigare ända sedan mätningarna startade i slutet av 1990-talet (Holmberg 2013). Så i den mån vi kan tala om att vara besvikna har vi varit det länge nu. VG-politikernas kännedom och uppskattning bland medborgarna är i allt väsentligt lika dålig idag som för femton-tjugo år sedan. Genomsnittligt sett ingen eller en mycket svag tendens till förbättring. Samma i huvudsak gråtrista resultat genom alla år.²

Andelen medborgare i Västra Götaland som uppger att de känner till någon av de undersökta ledande regionpolitikerna är i genomsnitt låga 20 procent under alla de sexton år som SOM-studierna genomförts. Kännedomen är i medeltal 22 procent åren 1999-2000, och medeltalet på 22 procent är detsamma i de senaste två mätningarna 2012 och 2015. Resultaten när det gäller populariteten är lika smådystra. Regionpolitikernas genomsnittliga uppskattning på en skala från -50 (alla maxogillar) till +50 (alla maxgillar)³ bland samtliga svarspersoner under åren 1998-2015 är -2; en svag övervikt åt det ogillande hållet. I början på undersökningsperioden när VG-regionen är nyskapad (1999-2000) är politikernas

genomsnittspopularitet -1. Femton år senare (2012, 2015) är motsvarande resultat -0; en liten, liten förbättring.⁴

Ser vi på resultaten för enskilda regionpolitiker är det endast fem av totalt trettiofyra som genom alla år lyckats uppnå en kännedom på över 30 procent. Göteborgs tidigare starke man Göran Johansson (S) toppar listan med den mycket höga kännedomen 67 procent när regionen var nybildad år 1998. Han var en av arkitekterna bakom VG-regionen. Övriga fyra är Cecilia Widegren (M) med en maxkännedom på 48 procent, Johnny Magnusson (M) 40 procent, Gert-Inge Andersson (S) 35 procent och Roland Andersson (S) 32 procent. Det som förenar dessa fyra politiker är att de alla har varit ordförande för regionstyrelsen och alltså varit VG-regionens topp-politiker vid olika tidpunkter. Det är uppenbart att en ledande topp-position bidrar till att man blir mer känd. Övriga regionpolitiker som inte varit ordförande i regionstyrelsen är klart mindre kända bland medborgarna. Hela tjugotvå av de trettiofyra studerade regionpolitikerna (65 procent) är kända av färre än 20 procent av befolkningen i Västra Götaland.

När det gäller popularitet bland samtliga medborgare är det få VG-politiker som utmärker sig på den positiva sidan. Om vi sätter ribban lågt och ser vilka som uppnått en uppskattning på minst +5 på vår skala finner vi endast fyra politiker. De är Göran Johansson (S) som nummer ett med +10, följd av Gert-Inge Andersson (S) med +9, Eva Eriksson (FP) med +6 och Johnny Magnusson (M) med +5. Magnussons resultat är från 2010. I den senaste SOM-mätningen 2015 har Johnny Magnusson tappat i uppskattning ned till -1. De flesta regionpolitiker uppvisar popularitetssiffror mot mitten av skalan med värden mellan -3 till +3. Mätmassigt beror det på att de flesta svars personer inte känner till dem så väl att de har någon riktig sympati eller antipati för dem. Politikerna placeras därför ofta på skalans mittpunkt +/- 0. Ett fåtal regionpolitiker har dock fått mer tydliga minusbedömningar av de svarande. Sex politiker har någon gång fått uppskattningen -5 eller lägre i Västra Götaland. Det gäller Cecilia Widegren (M) med bottenrekordet -15, Stig Grauers (M) -8, Roland Andersson (S) -6, Annelie Stark (S) -6, Heikki Kluavuniemi (SD) -6 och Patrik Ehn (SD) -5.⁵

Tabell 1 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland 1998–2015 (procent)

Politiker (parti)	Andel bland samtliga															
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Göran Johansson (S)	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	13	36	48	43	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	33	34	33	33	34	37	37	40
Gert-Inge Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	33	35	-
Roland Andersson (S)	19	23	32	30	28	30	27	28	27	29	31	32	28	-	-	-
Annelie Stark (S)	23	24	28	25	22	23	22	22	19	22	21	20	22	-	-	-
Eva Eriksson (FP)	-	20	27	26	25	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rune Lanestrand (SVG)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristina Jonäng (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	22	21
Kent Johansson (C)	-	16	20	18	18	18	16	17	16	18	19	20	21	-	-	-
Bengt Mollstedt (M)	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (KD)	11	-	16	15	13	13	13	13	12	16	14	14	15	18	20	17
Birgitta Losman (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	19	19
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	10	12	11	13	-	-	15	17	19	18
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	14	16	18	-
Stig Grauers (M)	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
Patrik Ehn (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	17	-
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	14	-	-	-	-
Hans Aronsson (S)	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Helén Eliasson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
Carina Åström (V)	10	12	15	15	14	14	13	15	15	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heikki Kilaavuniemi (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	13	-	-	-
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	11	13	11	11	9	10	9	12	11	10	12	-	-	-
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	13	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	10	12	11	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen svars personer som *inte* kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer i Västra Götaland som besvarat den västsvenska SOM-

Politiker (parti)	Andel bland partisympatisörer															
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Göran Johansson (S)	70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	13	40	46	48	49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	40	41	46	42	39	45	40	41
Gert-Inge Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	37	39	-
Roland Andersson (S)	20	30	40	34	29	36	31	30	30	33	31	35	35	-	-	-
Annelie Stark (S)	26	30	35	26	24	28	25	23	24	26	24	25	27	-	-	-
Eva Eriksson (FP)	-	29	39	32	32	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rune Lanestränd (SVG)	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristina Jonäng (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	39	28
Kent Johansson (C)	-	19	34	35	33	36	34	25	24	28	32	33	29	-	-	-
Bengt Mollstedt (M)	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (KD)	-	-	15	14	16	15	8	13	15	18	14	15	17	32	20	25
Birgitta Losman (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	19	14
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	10	9	12	14	-	-	8	19	26	20
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	17	*	15	20	23	-
Stig Grauers (M)	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34
Patrik Ehn (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	22	-
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	16	-	-	-	-
Hans Aronsson (S)	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Helén Eliasson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Carina Åström (V)	12	12	18	16	18	14	19	13	23	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heikki Kluuvuniemi (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	7	17	8	8	8	13	8	10	8	8	11	-	-	-
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	17	8	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

undersökningen. Partisymptatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. En asterisk (*) betyder för få svarande.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998–2015.

Tabell 2 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland 1998–2015 (medeltal)

Politiker (parti)	Medeltal bland samtliga															
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Göran Johansson (S)	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	+2	+2	-15	-11	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	+2	+3	+3	+5	+3	+1	-1
Gert-Inge Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+9	+3	+5	-
Roland Andersson (S)	-3	-3	+2	-2	0	-4	-6	-4	0	-1	-2	0	+2	-	-	-
Annelie Stark (S)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	-6	-4	-2	-2	-2	0	0	-	-	-
Eva Eriksson (FP)	-	+6	+5	+4	+5	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rune Lanestrand (SVG)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristina Jonäng (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	0	+1
Kent Johansson (C)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-1	-0	+2	0	+1	+1	+3	-	-	-
Bengt Mollstedt (M)	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (KD)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+1	-0	+1	+1	+2	+1	+2	+2	+2	0
Birgitta Losman (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-2
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	-1	+1	+1	0	-	-	+3	+1	0	0
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-1	-1	+1	-1	-1	-
Stig Grauers (M)	-	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1
Patrik Ehn (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-4	-5	-
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	+3	-	-	-	-
Hans Aronsson (S)	-	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Helen Eliasson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1
Carina Åström (V)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	-1	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heikki Kilaavuniemi (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-6
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-1	+1	-	-	-
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	-1	-1	0	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	+1	-	-	-
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	-1	-2	-2	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	0	-1	0	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten är medelvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Partisympati har definierats på samma sätt som i tabell 1. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998–2015.

Politiker (parti)	Medeltal bland egna partiets partisympatisörer															
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Göran Johansson (S)	+24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	+9	+21	+2	+5	+16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	+15	+14	+15	+14	+14	+13	+12	+9
Gert-Inge Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+17	+11	+12	-
Roland Andersson (S)	+8	+8	+11	+7	+10	+5	+5	+4	+9	+6	+6	+9	+11	-	-	-
Annelie Stark (S)	+9	+5	+6	+4	+3	+2	+2	+3	+5	+3	+4	+6	+5	-	-	-
Eva Eriksson (FP)	-	+20	+17	+17	+9	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rune Lanestrand (SVG)	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristina Jonäng (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+15	+16	+14
Kent Johansson (C)	-	+21	-	+9	+19	+7	+7	+11	+19	+8	+11	+9	+19	-	-	-
Bengt Mollstedt (M)	-	-	+8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (KD)	+3	-	0	+4	+6	+5	+5	+9	+8	+9	*	*	+17	+7	+17	
Birgitta Losman (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+7	+9	+14
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	+6	+9	+6	+8	-	-	+8	+13	+8	+7
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	+4	*	*	+6	+9	-
Stig Grauers (M)	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+11
Patrik Ehn (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	0	-
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	+6	-	-	-	-
Hans Aronsson (S)	-	-	+6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Helen Eliasson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+7
Carina Åström (V)	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+8	+15	+10	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heikki Klaavuniemi (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+7
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	+5	-1	*	*	*	-0	*	+4	-1	*	+5	-	-	-
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	+4	+4	-0	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	+8	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Leder kännedom till popularitet?

Vår normativa hypotes att det bör finnas ett förstärkande samband mellan kännedom och popularitet, ju mer känd desto mer populär, eller uttryckt dynamiskt, ökande kännedom leder till ökande popularitet, minskande kännedom leder till minskande popularitet – visar sig *inte* hålla streck när vi prövar den i hela befolkningen på resultaten från SOM:s mätningar av regionpolitiker i Västra Götaland. Bland *samtliga medborgare* är sambandet mellan hur kända och populär politikerna är helt obefintligt.⁶ Korrelationen är +/- .00. Prickdiagrammet i figur 1 demonstrerar mycket tydligt att det inte finns något samband. Prickarna (=en per varje mätning av en regionpolitiker) visar hur kända (vågräta axeln) respektive populära (lodräta axeln) de undersökta politikerna är. Som syns finns inget tydligt mönster i svärmen av prickar. Någon allmän tendens att politiker med hög kännedom också skulle ha hög popularitet finns inte. Dock den mest kände politikern av dem alla – Göran Johansson – är också den mest populära. Hans prick återfinns högst upp till höger i figur 1.

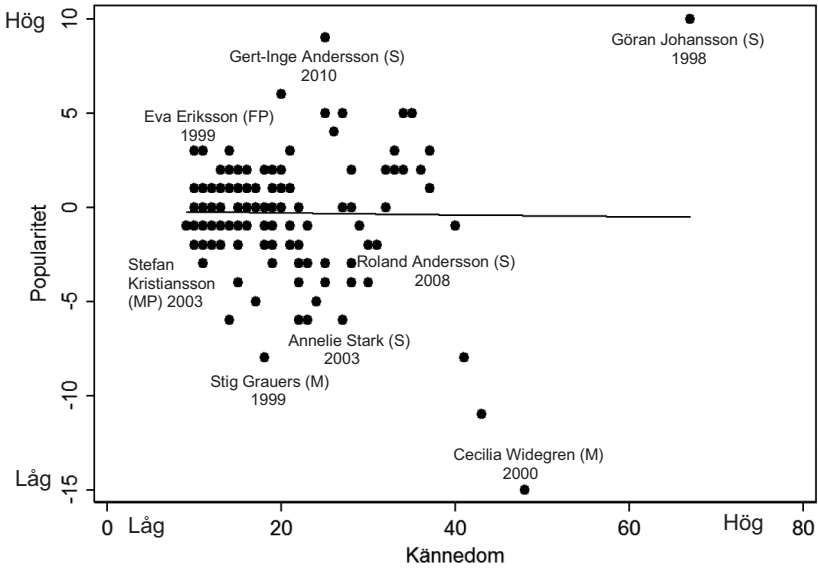
Bland politikernas *egna väljare* är resultaten något annorlunda och mer i linje med den normativa hypotesen. Här finner vi ett mönster bland prickarna som indikerar ett positivt samband mellan kännedom och uppskattning. Den statistiska korrelationen är inte jättestarkt, men dock +.44. På hemmaplan bland det egna partiets väljare återfinns alltså det önskade sambandet för regionpolitikerna – ju mer känd desto mer populär. Det omvända – ju mer känd desto *mindre* populär – hade varit ytterst bekymmersamt för hur demokratin fungerar inom partierna. Men nu är det inte så. Sambandet mellan kännedom och popularitet är positivt inom partierna; inte hundra procentigt positivt, men klart positivt.

Hypotesen kan också testas dynamiskt. Leder ökad kännedom till ökad popularitet? När vi bland *samtliga svars personer* undersöker sambandet för de elva regionpolitiker som varit med i SOM:s undersökningar minst fem gånger, visar det sig att det normativt förväntade mönstret där en ökad kännedom följs av en ökad popularitet eller en minskad kännedom åtföljs av en minskad popularitet endast återfinns för två regionpolitiker (18 procent). Med andra ord ett mycket svagt stöd för förhoppningshypotesen om ett positivt samband. De dynamiska testen ger samma resultat som den tidigare tvärsnittsprövningen. Det finns inget systematiskt samband mellan politikernas kännedom och popularitet i hela befolkningen.

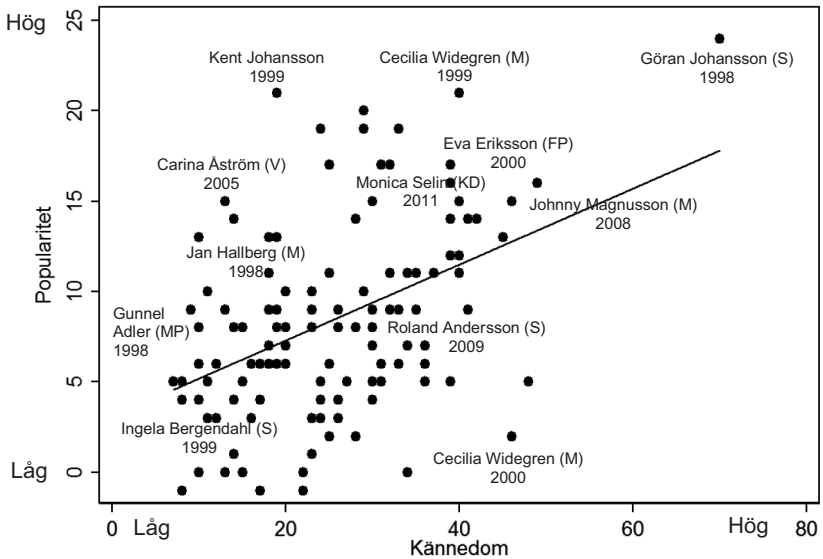
När hypotesen prövas dynamiskt bland politikernas *egna väljare* finner vi dock ett visst samband. Sex av elva undersökta regionpolitiker (55 procent) har blivit mer uppskattade bland det egna partiets väljare vartefter de blivit mer välkända inom partiet. En viss tendens med andra ord att kännedom hjälper till att skapa popularitet på hemmaplan. Det är samma resultat som vi fick när vi tidigare undersökte hypotesen utifrån tvärsnittsdata bland politikernas egna väljare.

Figur 1 Samband mellan kännedom och popularitet bland regionpolitiker i Västra Götaland 1998–2015 (procent och medeltal)

Samtliga

Partiets egna väljare

Två dystra resultat och ett något mindre dystert

Det första dystra resultatet är att Västra Götalands ledande regionpolitiker fortfarande efter femton-tjugo år sedan regionen skapades är så förhållandevis okända och föga uppskattade. SOM-institutets mätningar sedan slutet av 1990-talet visar inte på några påtagliga förbättringar när det gäller hur kända regionpolitikerna är. Genomsnittskännedomen bland samtliga medborgare ligger fast kring låga 20 procent och kring 25 procent bland det egna partiets väljare. Regionpolitikernas genomsnittliga populariteten är också stabil på en låg nivå – en svag negativ övervikt på -1 på en skala mellan -50 (ogillar) till +50 (gillar) i hela befolkningen och ett något bättre resultat bland de egna väljarna (+8).

Det andra dystra resultatet är att vår förhoppningshypotes – vår normativa hypotes – om ett positivt samband mellan kännedom och popularitet inte får något stöd när vi prövar den bland *samtliga medborgare*. Kännedom har inget samband med popularitet bland de undersökta regionpolitikerna. Ökad kännedom leder inte till ökad uppskattning. Minskande kännedom följs inte av minskad popularitet. Dylika samband hade varit bra för funktionaliteten hos den representativa demokratin. Dock, det kunde ha varit värre. Vi finner inget negativt tvärsnittssamband, det vill säga att ju mer känd en politiker är desto mer impopulär är han eller hon. Ett sådant resultat hade inte varit ett hälsotecken för den svensk representativa demokratin. Lite illavarslande är det emellertid att den dynamiska analysen visar att fyra av våra elva undersökta regionpolitiker (36 procent) uppvisar en ökad kännedom följt av en minskad popularitet samtidigt som två tvärtom uppvisar en minskad kännedom åtföljd av en ökad popularitet (18 procent). Båda mönstren är dysfunktionella i en välfungerande demokrati.

Det något mindre dystra resultatet är att den önskade kopplingen mellan politikernas kännedom och popularitet inte är frånvarande bland politikernas *egna väljare*. Sambanden är inte helt imponerande men de har den normativt förväntade positiva riktningen. Bland det egna partiets väljare har regionpolitikerna en tendens att vara mer populära ju mer kända de är. Och även dynamiskt finns ett samband. Ju mer kända politikerna blir desto mer uppskattade blir de respektive ju mindre kända de blir desto mindre uppskattade blir de. Kännedom och uppskattning har en tendens att gå hand i hand bland politikernas egna väljare. Det är ett bra resultat för demokratin. Det är också bra att de negativa dynamiska mönstren är ovanliga när vi studerar resultaten bland politikernas egna väljare. Endast två regionpolitiker uppvisar en ökad kännedom bland de egna åtföljd av en minskad popularitet (18 procent). Ingen regionpolitiker har en minskande kännedom på hemmaplan kopplad till en ökande popularitet. Med andra ord något mer uppmuntrande resultat för politikerna och för demokratin bland det egna partiets väljare än bland befolkningen som helhet. Att vår förväntanshypotes inte fungerar när vi studerar samtliga medborgare beror till en del på den kanske naturliga processen att politiker som blir mer välkända också blir mer kända bland

”motståndarpartiers” väljare. Och bland dem är det mer uppförsbacke att bli mer uppskattad vartefter man blir mer känd. Väljares inställning till olika partier färgar av sig på partiernas representanter (Oscarsson och Holmberg 2016).

Vår huvudslutsats är dock inte på den ljusa sidan. I den mån resultaten går att generalisera – och det tro vi går – är svenska regionpolitiker alldeles för okända och därtill föga uppskattade. Skulden härför bär inte de enskilda politikerna. Felet är strukturellt. Landsting/regioner är allt för lite kända bland de många människorna. De kommer i slagskuggan av riksdagen och den nationella politiken och av kommunerna och den lokala politiken. Något bör göras.

Noter

- ¹ Som en empirisk hypotes är sambandet mellan kännedom och popularitet mer tveksam. Grad av popularitet återfinns och mäts enbart bland personer som har kännedom om en politiker. Man kan inte gilla eller ogilla en politiker man inte känner till. Det är därför fullt möjligt att föreställa sig en omvänd hypotes – att politiker kan vara populära även om de är förhållandevis okända; populära nämligen bland de fåtaliga personer som känner till dem. Intensiva minoriteter som gillar sina utvalda favoriter.
- ² Ett annat gråtrist resultat är att kännedomen inte tycks öka valår, varken bland samtliga svarande eller bland det egna partiets väljare. Och en sådan positiv kännedomseffekt bör finnas kan man tycka när politikerna går ut och möter väljarna i en valrörelse (för jämförbara undersökningar se Holmberg 2012, 2015). Dock när det gäller uppskattning kan vi iaktta en viss positiv valårseffekt för VG:s regionpolitiker. Genomsnittligt är de mer populära 2002, 2006 och 2010 än de var året innan valen 2001, 2005 och 2009; mest tydligt bland de egna väljarna, men också bland samtliga svars personer.
- ³ Medeltalen har multiplicerats med 10 för att undvika decimaler.
- ⁴ Bland politikernas egna väljare (=egna partiets väljare) är den genomsnittliga kännedomen något högre (24 procent). Och uppskattningen är klart bättre; genomsnittet är +9. Men även här ser vi inga större förändringar över tid. Genomsnittskännedomen 1999-2000 är 25 procent mot 27 procent 2012,2015. Medeltalen för populariteten är +8 1999-2000 och +10 2012,2015.
- ⁵ Cecilia Widegrens (M) popularitetsresultat på -15 från år 2000 i Västra Götaland är inte det lägsta som uppmäts i en SOM-mätning av regionpolitiker. I en skånemätning år 2001 bland svars personer från sydvästra Skåne uppmättes resultatet -28 för Carl P Herslow (Skånes väl), se Holmberg 2006.
- ⁶ Inte att förglömma att vår hypotes är normativ. Vi önskar oss ett positivt samband eftersom det är bra för demokratin. Den empiriska frånvaron av ett

samband i hela befolkningen är kanske inte förvånande med tanke på att ökad kännedom för många politiker kan innebära att man bli mer känd också bland ”motståndarpartiernas” sympatisörer. Och bland dem kan det vara svårare att bli mer uppskattad vartefter man blir mer välkänd. (se vidare Holmberg 2015).

Referenser

- Oscarsson, Henrik och Holmberg, Sören 2016. *Svenska väljare*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Holmberg, Sören 2006. Skåne har få kända och populära politiker. I Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser. Skåne*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören 2012. Blir regionpolitiker mer kända och populära under valår? I Berg, Linda och Oscarsson, Henrik (red) *Omstritt omval*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören 2013. Politiker-kännedom. I Bergström, Annika och Ohlsson, Jonas (red) *En region för alla?* Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören 2015. Blir kommunpolitiker mer kända och populär under valår? I Bergström, Annika och Ohlsson, Jonas (red) *Alla dessa val*. Göteborg: SOM-institutet.
- Tingsten, Herbert 1966. *Från idéer till idyll*. Stockholm: P A Norstedt & Söner.